Ontsteking van het mondslijmvlies bij behandelingen tegen kanker

Orale mucositis: wat het is, wat je zelf kunt doen en wanneer je contact opneemt

Het doel van deze folder

Deze folder helpt je meer te begrijpen van orale mucositis, een ontsteking van het slijmvlies van de mond. Je leest wat het is, waardoor het ontstaat, hoe het wordt vastgesteld en behandeld, en wat je zelf kunt doen.

Wat is orale mucositis?

Orale mucositis is een veelvoorkomende en vervelende bijwerking van bepaalde behandelingen tegen kanker. Het geeft ongemak en vermindert de kwaliteit van leven. Een ernstige mucositis geeft pijn en moeite met eten en slikken. De ontsteking geneest en verbetert geleidelijk wanneer het medicijn dat haar veroorzaakt wordt gestopt. Het is belangrijk dat mucositis snel wordt herkend en behandeld.

Hoe ziet mucositis eruit?

Mucositis door chemotherapie of bestraling begint met roodheid, ontsteking en een branderig gevoel. Daarna kunnen pijnlijke wondjes en zweertjes ontstaan.

- Bij bestraling ontstaat mucositis meestal rond de derde week van de behandeling.
- Bij chemotherapie ontstaat mucositis eerder, in de eerste week, en verdwijnt zij geleidelijk in de week daarna. Bij een volgende kuur kan zij terugkomen. Het hele maag-darmkanaal, van mond tot anus, kan zijn aangedaan.
- Bij nieuwe doelgerichte therapieën ontstaan meestal scherp begrensde zweertjes die op aften lijken en licht van ernst zijn, in de eerste kuren van de behandeling.

Bij wie komt mucositis voor?

Hoe vaak mucositis voorkomt, hangt af van de behandeling:

- bij 20 tot 40% van de patiënten die chemotherapie krijgen voor een solide tumor
- bij ongeveer 80% van de patiënten die chemotherapie krijgen vóór een stamceltransplantatie
- bij ongeveer 90% van de patiënten die worden bestraald voor kanker in het hoofd-halsgebied
- bij tot 60% van de patiënten met een doelgerichte therapie

De kans is groter bij roken, een slechte mondhygiëne, een jongere leeftijd, een slechte voedingstoestand en een laag aantal witte bloedcellen vóór de start van de behandeling.

Waardoor ontstaat mucositis?

Mucositis ontstaat door een ingewikkeld proces dat nog niet helemaal is opgehelderd. Bekend is dat bestraling en chemotherapie de cellen beschadigen, waardoor het mondslijmvlies ontstoken raakt.

Hoe wordt mucositis vastgesteld?

De arts stelt de diagnose door in de mond te kijken. Aanvullend onderzoek is niet nodig. Soms wordt

een uitstrijkje gemaakt om een infectie uit te sluiten, bijvoorbeeld met candida of het herpesvirus.

Neem contact op met je arts of verpleegkundige bij:

- pijn in de mond die het eten of drinken belemmert
- wondjes of zweertjes in de mond
- witte aanslag in de mond
- koorts

Hoe wordt mucositis behandeld?

De behandeling is gericht op het verlichten van de klachten: basale mondverzorging, spoelen met een bicarbonaatoplossing, aanpassing van de voeding, een mondspoeling met morfine, pijnstillers, lasertherapie en ontstekingsremmende middelen voor in de mond, zoals een corticosteroïd. Soms is het nodig de dosis van de behandeling tegen kanker aan te passen of de behandeling te onderbreken.

Is mucositis te voorkomen?

Laat vóór de start van de behandeling je mond en gebit nakijken door de tandarts of mondhygiënist, zodat problemen aan tanden, tandvlees of prothese eerst worden behandeld. Goede mondverzorging en aanpassingen in de voeding zijn belangrijk en kunnen de pijn verminderen. Afhankelijk van de behandeling kan je oncoloog preventieve maatregelen adviseren, zoals koelen van de mond of een speciale mondspoeling.

Praktische adviezen

- Zorg voor een goede mondhygiëne: poets je tanden na elke maaltijd, gebruik tandzijde, spoel je mond met een milde oplossing en maak een uitneembare prothese schoon.
- Pas je voeding aan: vermijd gekruid, zuur, hard, knapperig en erg warm eten en drinken.
- Vermijd mondspoelmiddelen met alcohol of peroxide en tandpasta met natriumlaurylsulfaat.
- Gebruik geen middelen tegen schimmels of bacteriën zonder dat de arts ze heeft voorgeschreven.
- Drink geen alcohol en rook niet.

Er is alles aan gedaan om ervoor te zorgen dat de informatie in deze folder juist is. Toch is niet elke behandeling geschikt of werkzaam voor iedereen. Je eigen arts kan je uitgebreider adviseren.

Vertaald en bewerkt door dr. Annemie Galimont, dermatoloog, naar de patiëntenfolder van de EADV Task Force Dermatology for Cancer Patients (2022), waarvan zij lid is. Oorspronkelijke Engelse folder: eadv.org. Uitgave: onlinedermatologie.nl, oktober 2026.